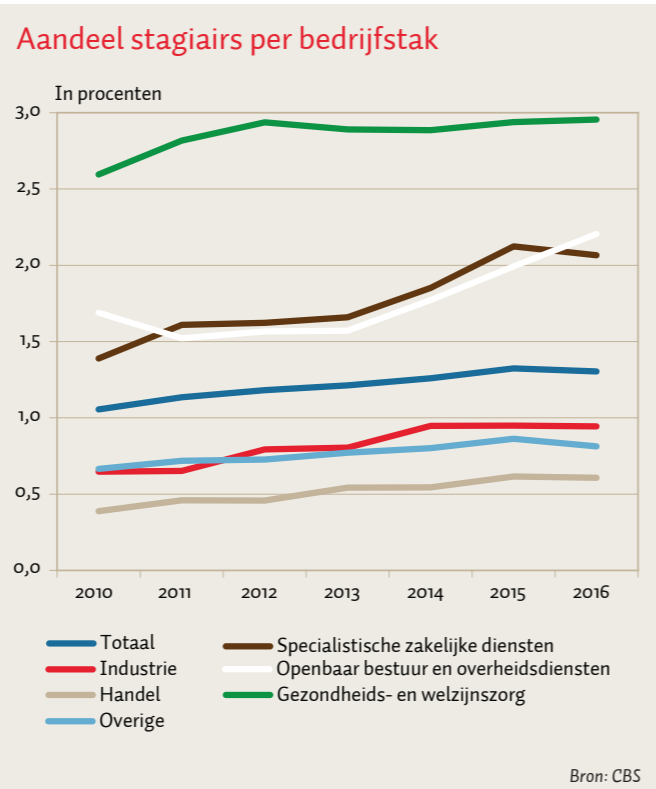


Aantal stagiairs neemt toe

ARBEIDSMARKT

In 2016 waren er 103.000 stagiairs werkzaam in Nederland. Dat is 1,3 procent van het totaal aantal werknemersbanen in Nederland en een toename van 0,2 procentpunt vanaf 2010. Het betreft hier stagiairs die in de praktijk werken als onderdeel van hun opleiding en die geen echte dienstbetrekking hebben, maar een zogenaamde fictieve dienstbetrekking. Zij ontvangen een stagevergoeding, geen reële beloning. Deze stagiairs zijn wel verzekerd voor de Wet Wajong en de Ziektewet, maar niet voor de overige werknemersverzekeringen. Gemiddeld ontving een stagiair in 2016 een vergoeding van 2,75 euro per uur met een gemiddelde werkweek (zonder overwerk) van 29,4 uur. Bijna 37 procent van deze stagebanen werd vervuld in de gezondheids- en welzijnszorg. Stagiairs in deze bedrijfstak ontvingen 2,55 euro per uur en hadden een gemiddelde werkweek van 23,8 uur. Opvallend is de stijging van het aandeel stagiairs tussen 2013 en 2016 bij het openbaar bestuur en overheidsdiensten (figuur). In het openbaar bestuur was elf procent van de stagiairs werkzaam, waar zij gemiddeld 1,80 euro per uur ontvingen en gemiddeld 34,1 uur per week werkten. Daarnaast was tien procent werkzaam in de specialistische zakelijke dienstverlening. In deze bedrijfstak ontvingen stagiairs in 2016 3,28 euro per uur en werkten zij gemiddeld 35,6 uur per week. Ten slotte was 72 procent werkzaam bij grote bedrijven waar minimaal 100 werkzame personen in dienst zijn. Ruim achttien procent van de stagebanen werd gevonden bij middelgrote bedrijven waar tussen de 10 en 100 personen werkzaam zijn. Bijna tien procent was in dienst van een klein bedrijf met minder dan tien werkzame personen.

• BEN DANKMEYER EN GERDA GRINGHUIS (CBS)



Bron: CBS

Laagopgeleiden participeren minder en met lager loon na de crisis

ARBEIDSMARKT

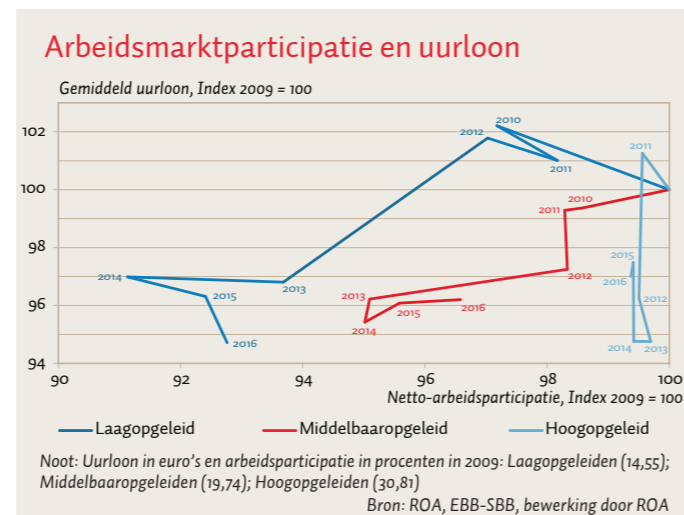
Economische cycli hebben niet alleen duidelijke gevolgen voor de vraag naar arbeid, maar ook voor het loon van werkenden. Over het algemeen geldt dat als de werkgelegenheid toeneemt terwijl het aanbod gelijk blijft, het loon van werkenden omhoog zal gaan. Maar de afruil tussen het bruto-uurloon en de arbeidsparticipatie is niet voor alle opleidingsniveaus hetzelfde. Dit blijkt ook uit de figuur waarin de gemiddelde arbeidsparticipatie en het gemiddelde uurloon geïndexeerd zijn.

De terugval in de arbeidsvraag tijdens de crisis heeft zich vertaald in een lagere participatie en een lager uurloon voor de laagopgeleiden. Vanaf 2014 is er voor deze groep sprake van een herstel in de werkgelegenheid, maar niet in het uurloon. Voor middelbaaropgeleiden ging zowel het loon als de arbeidsparticipatie omlaag tijdens de crisis. Bij het herstel van de economie vanaf 2014 lijkt de arbeidsmarkt voor middelbaaropgeleiden zich voorzichtig te herstellen. Voor de hoogopgeleiden heeft de crisis vooral gevolgen gehad voor het uurloon, en veel minder voor de arbeidsparticipatie. De hogeropgeleiden konden tijdens de crisis hun hoge participatiegraad behouden door een lager uurloon te accepteren, of door akkoord te gaan met een baan beneden hun niveau voor een lager uurloon. Vanaf 2011 laat het uurloon van de hoogopgeleiden weer een herstel zien.

De ontwikkelingen in de netto arbeidsparticipatie en uurloon voor de verschillende opleidingsniveaus kunnen verklaard worden door verschillende arbeidsmarktmechanismen. Een daling van de consumentenbestedingen tijdens de crisis werkt direct door op de lagere vraag naar beroepen waarin laagopgeleiden werkzaam zijn, bijvoorbeeld in de

dienstensector. De arbeidsmarkt voor lageropgeleiden kan ook minder flexibel zijn, bijvoorbeeld door cao-lonen, waardoor het voor bedrijven niet mogelijk is om lonen aan te passen om de werkgelegenheid op peil te houden. Ook kan er sprake zijn van verdringing van laagopgeleiden door hoogopgeleiden tijdens de crisis. Deze verdringing is echter ook structureel van aard (upgrading) en kan ertoe leiden dat er zelfs tijdens een crisis geen groot overschot is aan hoogopgeleiden op de arbeidsmarkt.

• JESSIE BAKENS EN DIDIER FOUARGE (ROA)



Noot: Uurloon in euro's en arbeidsparticipatie in procenten in 2009: Laagopgeleiden (14,55); Middelbaaropgeleiden (19,74); Hoogopgeleiden (30,81)
Bron: ROA, EBB-SBB, bewerking door ROA

Meer werknemers met uitzicht op een vast contract

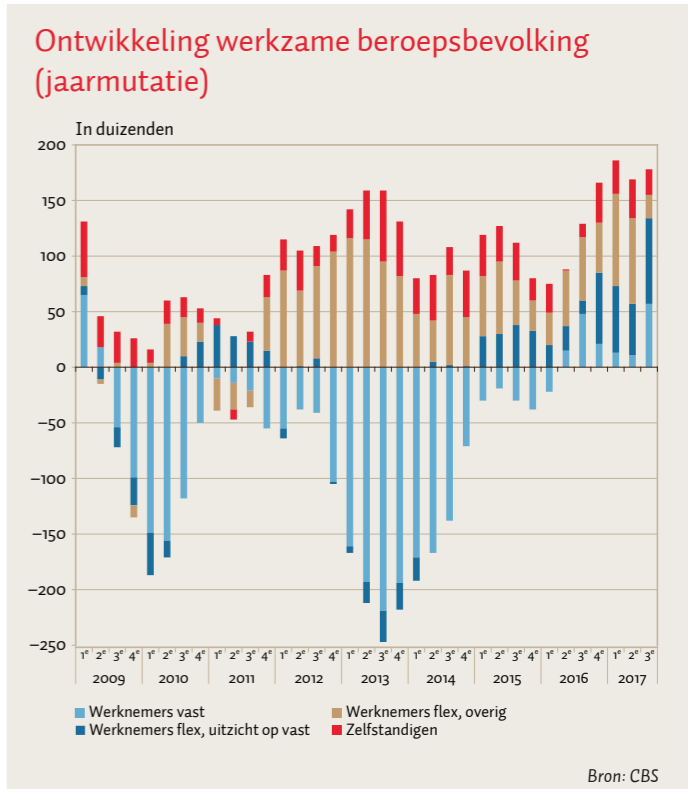
ARBEIDSMARKT

Tijdens de Grote Recessie is het aantal werknemers met een vast contract sterk afgenomen, terwijl het aantal werknemers met een flexcontract bleef groeien (figuur). Een deel van de flexwerkers heeft een tijdelijk contract met de afspraak dat ze bij goed functioneren in vaste dienst komen (tijdelijk met uitzicht op vast). Het aantal werknemers met uitzicht op vast is in de crisisjaren gedaald, maar is nu juist aan een opmars bezig.

De sterke groei van het aantal werknemers met uitzicht op vast, kan bij een verder aantrekkende arbeidsmarkt op termijn resulteren in een verdere groei van het aantal werknemers met een vast contract. Hoewel zicht op vast geen garantie op doorstroom geeft, is de kans wel aanzienlijk hoger dan bij andere flexcontracten. Door het aantrekken van de arbeidsmarkt is de groei van het aantal flexwerkers sinds eind 2016 in toenemende mate toe te schrijven aan een groei van het aantal tijdelijke werknemers met uitzicht op vast. In het derde kwartaal van 2017 groeide het aantal flexwerkers met 98.000 ten opzichte van een jaar eerder, van wie 77.000 werknemers met uitzicht op vast.

Mede door het vast in dienst nemen van werknemers met een flexcontract kende het aantal werknemers met een vast contract in het derde kwartaal de grootste stijging sinds begin 2009, 57.000. Omdat het aantal flexwerkers sneller groeide dan het aantal werknemers met een vast contract, daalt het aandeel werknemers met een vast contract nog steeds.

• MATTHIJS WILLEMSE-JACOBSON (MINISTERIE VAN SZW)



Bron: CBS

Schuldhulpverlening neemt toe sinds grote recessie

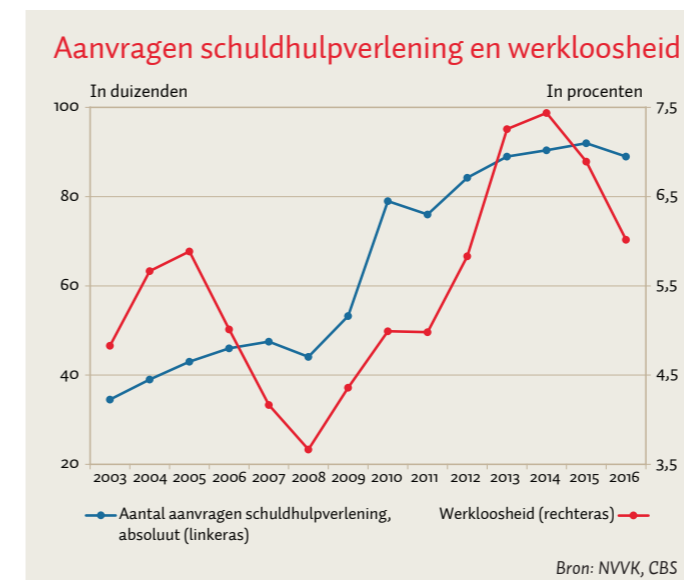
SOCIALE ZEKERHEID

Het aantal mensen dat in Nederland in financiële problemen komt, is vanaf 2003 aan het stijgen. Dit is een gevolg van de grote recessie, waarin de werkloosheid opliep, ondernemers failliet gingen, huizenprijzen daalden en de koopkracht onder druk stond. Ook het beroep op schuldhulpverlening is daardoor behoorlijk toegenomen.

Uit cijfers van de NVVK (de branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren) blijkt dat het aantal unieke aanvragen van personen die zich met een hulpvraag hebben gericht tot de NVVK, is gestegen van 34.500 in 2003 naar 89.000 in 2016. Vooral vanaf 2008 is er een stijging waar te nemen naar ruim 80.000 hulpvragen in 2010 en zelfs 92.000 in 2015. Op dit moment daalt het aantal nieuwe hulpvragen licht. In dezelfde periode is de werkloosheid in Nederland flink opgelopen. Van 3,7 procent in 2008 naar 7,5 procent in 2014. De meest recente cijfers en ramingen wijzen echter op een sterke daling van de werkloosheid vanaf 2015.

Er zijn twee patronen die opvallen. Het eerste is dat er een behoorlijk sterke correlatie bestaat tussen het werkloosheidspercentage en het aantal schuldhulpverleningsaanvragen ($r = 0,68$), die niet veel verandert wanneer net wat andere definities worden genomen. De correlatie neemt toe als een vertraging van twee jaar wordt opgenomen, wat plausibel is omdat mensen bij werkloosheid niet meteen in de problemen komen ($r = 0,75$).

Een tweede opvallend patroon is dat wanneer het aantal werklozen wordt gedeeld door het aantal mensen met een schuldhulpvraag, deze ratio tot 2006 op acht procent ligt en daarna stijgt naar veertien procent in de periode 2006–2009. Vanaf 2009 is een verdere stijging te zien tot zestien procent in 2016. Dit patroon suggereert dat er mogelijk meer aan de hand is dan alleen de conjunctuur, gemeten door te kijken naar het aantal werklozen. • BAS TER WEEL (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)



Bron: NVVK, CBS